

363.2 (4f1)/n 1903-25 Kauhavan t. y.

1934

Toimintakertomus

Kauhavan k. k. Työväenyhdistyksen
20-vuotisesta toiminnasta

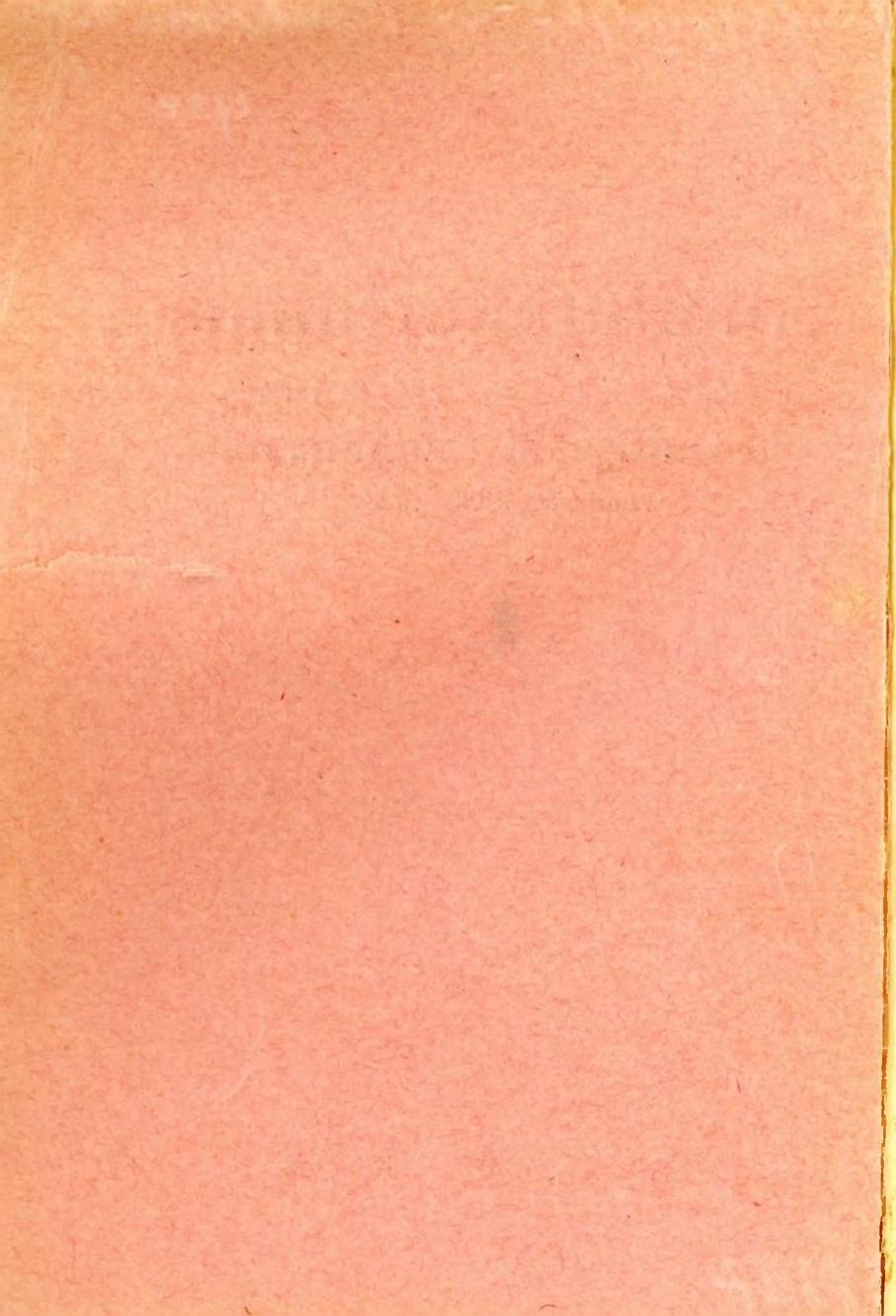
Vuodesta 1903—1923.

329.14/.15 (480) K TOI

Vaasa — O.-Y. Kirjapaino A.-B. — 1923

34897

329.14/.15 (480)
/järjestöhistoriikit
/työväenyhdistyksetdistys
/Kauhavan työväenyhdistys

Toimintakertomus

Kauhavan k. k. Työväenyhdistyksen
20-vuotisesta toiminnasta

Vuodesta 1903—1923.

911207

TYÖVÄENLIIKKEEN KIRJASTO

1290689877

JOHANNES KEITH

JOHANNES KEITH

JOHANNES KEITH

JOHANNES KEITH

JOHANNES KEITH

Työväenyhdistys perustettiin Kauhavalle jo vuonna 1894, sen perustajina ja innokkaimpina toimihenkilöinä olivat työnantajat ja kauppiaat. Mitä tarkoitusta varten yhdistys perustettiin selviää sille hyväksytyistä ja syyskuun 24 p:nä 1894 vahvistetuista säännöistä, joista mainittakoon tässä seuraavat lauseet:

»Herättämällä työväestössä omatakeista huolenpitoa itsestään, herättämällä halua säästäväisyyteen ja intoa oman toimeentulon turvaamiseen vanhuuden varaksi.»

»Sekä toiminnalla irtolaisyaen tilan parantamiseksi, hankkimalla oman maapalstan sekä työnteettäjän- ja työntekijän välin parantamiseksi.»

Näistä lausunnoista jo selviää ettei mainittu yhdistys ollut työväen yhdistys vaan työnantajain.

Yhdistyksen jäsenistönkin muodostivat kauppiaat ja paikkakunnan huomattavimmat maanviljelijät ja jokunen käsityöläinen. Niinpä ensimmäisissä pöytäkirjoissa mitä vielä on jätellä, komeilee meille nykyisille jäsenille tutut nimet, vaikkakin eri alalla, sellaiset kuin kauppiaat Jaakko Seppälä, Jaakko Kujanpää, Kustaa Somppi ja Aukusti Seppänen sekä maanviljelijät Gabriel Orrenmaa, Kustaa Eskola ja Anselmi Kangas sekä vielä poliisi Matti Laurila.

On itsestään selvää ettei tällainen yhdistys kauan tyydytä varsinaista työväestöä, eikä näinollen yhteistoiminta voinut alkaa.

Jo silloin asetettiin yhdistyksen toimesta eduskuntaehdokas säätyvaltiopäiville, miksi Kauhavan työväen ehdokkaana ehdotettiin maanviljelijä Gabriel Orrenmaa, mikä ei luultavasti olisi edustanut työväestöä jos niin olisi käynyt että olisi valituksi tullut.

Tähän aikaan toimi maassamme jo useampia työväenyhdistyksiä, mitkä jo olivat vapautuneet porvarillisista jäsenistään ja olivat varsinaisten työläisten hallussa ja johdettiin työväestön tarkoituksien mukaisesti. Minkä johtotähdeksi oli Helsinkiin perustettu varsinaisen työväenlehti, nimeltä »Työmies» minkä toimittajan siihen aikaan oli teräväsanainen Matti Kurikka, alkaen lehdessään kirjoitella suuntaviivoja varsinaiselle työväelle Suomessa.

Vaan hänen kirjoituksensa mainitussa lehdessä nosti Kauhavankin silloisen yhdistyksen jäsenet ja toimihenkilöt takajaloilleen, niinpä yhdistyksen kokouksessa, joka pidettiin nuorisoseuran talolla, silloisessa »Toivolassa» huhtikuun 9 p:nä 1899, minkä kokouksen pöytäkirjan 1 § kuuluu:

»Keskustelttiin toimittaja Matti Kurikan käytöksestä sanomalehtikirjoitustensa suhteen ja päätettiin lausua »Työmieslehden» sopimatointa ja maallemme turmiollista menettelyä vastaan, ja panna jyrkän vastalauseen siitä, sekä Matti Kurikan edelleen olemasta julkisen sanan palveluksessa. Vieläpä sitä työväen osaa vastaan, joka Matti Kurikan menettelyn hyväksyy.»

Tämän kokouksen jälkeen ei ollut kuin kaksi kokous-

ta, nekin olivat lopettajaiskokouksia, missä päätettiin lopettaa työväen liike yhdistyksineen (Kauhavalla, koska perustajat huomasivat että työväestön keskuudesta alkaa nousta miehiä, jotka ottavat ohjat käsiinsä, johtaakseen työväen oikealle uralle.

Näin lopetettavaksi päätetyn yhdistyksen kertyneet varat, mitä summaa en ole onnistunut tietooni saamaan, päätettiin luovuttaa yhdistyksen perustaman veistokoulun johtajalle, mitä koulua johti Kauhavan entisen papin poika Konrad Ottelin, mikä työpaja sijaisi nykyisessä Jalmari Alppisen rakennuksessa (Lauttamuksessa).

Mainittua koulua avusti myöskin Vaasan läänin maanviljelysseura, minkä avustuksella johtaja Ottelin lupasi edelleenkin jatkaa koulun toimintaa, eli oikeammin omaa liikettään, vaatimatta työväenyhdistykseltä enempää korvausta.

Kokouksessa elokuun 12 p:nä 1900, mikä oli viimeinen ja minkä kokouksen viimeisen edellinen eli 3:s § kuuluu:

»Täten sitoudun edelleenkin Vaasan läänin (Maanviljelysseuran raha-avustuksella sanotun seuran kanssa sitouduttuna aikana ylläpitämään luonani ja johdollani veistokoulua, vaatimatta siihen Kauhavan Työväenyhdistykseltä mitään varoja; enempää kuin veistokoulun johtokunnaltakaan.

Konrad Ottelin.»

Tämän kokouksen pöytäkirjan allekirjoittajina olivat:

(Varapuheenjohtajaominaisuudessa, ompeliaksi mainittu Kustaa Hautamäki, nykyisin Oulussa ilmestyvän maalaisliittolaisen sanomalehden toimittajana, kirjurina

silloinen levyseppä Kustaa Harju, nykyisin Vaasassa ilmestyvän »Ilkka» nimisen maalaisliittolaisen sanomalehden taloudenhoitajana, meijeristi Antti Järvinen eli paremmin tunnettuna »Meijeri Antti», ehkä vieläkin samassa ammatissa, vaan ei työväenliikkeessä, sekä leipuri Juho Roiha vielä nykyäänkin samassa ammatissa, eikä tämän yhdistyksen loputtuakaan jättänyt työväenliikettä, vaan huomaamme hänet varsinaisen työväenliikkeen toimelikkaana ja aatteelle uskollisena miehenä vielä edelleenkin työväestön riveissä.

Tähän loppui ylempänä mainitun yhdistyksen toiminta, mikä ei ollut työväenyhdistys muuten kuin nimi, ollen ainoastaan joku hyväntekeväisyysyhdistys, ehkä perustettukin vaan tarkoituksella estämään kansainvälisen työväenliikkeen syntyä.

Siitä huolimatta olen ottanut joitakin hajanaisia pöytäkirjoja, koska nykyiselläkin työväenyhdistyksellä on sen kanssa jotain yhteyttä, ainakin senvuoksi, koska nykyinenkin yhdistys perustettiin mainitun yhdistyksen sääntöjen varaan ja toimi pitkät ajat ainakin nimellisesti niiden puitteissa.

Edellisen yhdistyksen toiminnan lopettamisesta oli kulunut vajaa kolme vuotta, kun vieläkin toiminnassa olevan »Kauhavan Puukkotehtaan» miehistössä heräsi uusi vakava ajatus, että Kauhavallekin on perustettava työväenyhdistys.

Tätä ajettaan toteuttamaan kokoontuivat he, puukko-työläisen Heikki Ahl'in asuntoon. Mainitulle tehtaalte oli saapunut Rautalammit kaks puukkoseppää, nimitt. Petteri Heino ja Vilho Leino, mitkä tiesivät jo Etelä-

Suomen työläisten p uuhista ja ehkä olivat olleet jo mukana työväen riennoissa. Nämät, sekä joitakin Kauhavan omia miehiä joista mainittakoon: Heikki Ahl nykyinen (Kaukoranta), Juho Roiha, Juho Luoma, J. Mäkinen ja Kustaa Greinman, olivat varsinaisia perustajia, jotka ehkä vieläkin kaikki ainakin periaatteellisesti omaavat työväenliikkeen omakseen.

Näistä alkuvalmistuksista syntyneitä asiakirjoja ei ole ollut saatavissa, tai liekkö niitä muistiin kirjoitettukaan.

Ensimmäinen pöytäkirja, mikä oli saatavissa ja mistä säännöllinen toiminta alkaa, on kirjoitettu 5 p:nä maaliskuuta 1903, minkä tähän kokonaisuudessaan jäljennän:

Pöytäkirja, tehty Kauhavan Työväenyhdistyksen kokouksessa Seurahuoneella
sunnuntaina 5 p. maaliskuuta 1903.

Puhetta johtamaan tähän kokoukseen valittiin K. Hautamäki.

1 §.

Toimitettiin vaalit: Puheenjohtajaksi valittiin K. Greinman, varapuheenjohtajaksi Petteri Heino. Kirjuriiksi Vilho Leino, varakirjuriksi Juho Annala, rahastonhoitajaksi Juho Roiha; muiksi johtokunnan jäseniksi: Heikki Ahl, S. Ruusu, K. Hautamäki, Hermannin Kivimäki. Tilintarkastajiksi J. Mäkinen ja K. Mäkelä, sekä varajäseniksi A. Hautamäki.

2 §.

Kirjoitettiin jäseniä.

3 §.

Keskusteltiin huoneenvuokraamisesta kokouksia ja iltamia varten yhdistyksen tarkoitukseen ja päätettiin sitä kysyä Nuorisoseuralta.

4 §.

Kirjeenvaihtajaksi »Työmies»-lehdelle valittiin Vilho Leino.

6 §.

Päätettiin tilata yhdistykselle ensitilassa »Työmies»-lehti.

7 §.

Keskustelukysymyksen alustajaksi tulevaan kokoukseen valittiin K. Hautamäki.

Luettu ja hyväksytty.

Kustaa Greinman.

Petteri Heino.

Vilho Leino.

(kirjuri).»

Tämä pöytäkirja ei kyllä ollut pykälistä rikas, vaan asiallinen se oli ja kokoonpanoltaan puhdas ja oikein-kirjoitettu, mitä me voimme käyttää mallina pöytäkirjaa kokoonpannessamme.

Seuraava kokous pidettiin samassa paikassa 28 p:nä maalisk. samana vuonna, missä valittiin ensimmäinen juhlatöimikunta, vuosikokouksen yhteydessä pidettävää juhlaa varten, joiksi valittiin poikkeuksetta johtokunnan jäsenet, sillä valitsemisen varaa ei ollut, koska jäseniä oli vähän ja nekin kaikki miehiä.

Toisena kysymyksenä tässä kokouksessa oli kysymys kokoushuoneesta, ja päätettiin pitää yksityisten luona, pääasiassa. J. Roihan ja nahkuri E. Kinnusen luona, silloin vaan seurahuoneella kun on niin paljon jäseniä ettei sovi yksityisten huoneeseen, että sääsytiisi kaksimarkkaa, mikä piti Nuorisoseuralle maksaa vuokraa.

Niinpä enimmäkseen alussa kokoonnuttii missä milloinkin, ainakin yksi kokous pidettiin Sippolassa, Matti Hietasen asunnossa ja yksi Hahtamaassa, Yrjö Sippolan nykyisen Yrjölän talossa, vaan enimmäkseen Roihassa.

Vielä keskusteltiin millä paraiten saataisiin työväen-aate työväelle tunnetuksi; päätökseksi tuli, että kirjallisuus on parhain välikappale, ja siksi päätettiin yhdistykselle tilata 10 kappaletta Työväenpuolueen ohjelmaa.

Kokouksessa 5 p:nä huhtik. 1903 otettiin keskusteltavaksi mihin tarkoitukseen käytetään yhdistykselle mahdollisesti kertyvät varat.

Keskustelun tuloksena mainitaan, että Kauhavalle päätettiin perustaa Työväen sairaus- ja hautausapurahasto. Tälle rahastolle sääntöjä laittamaan valittiin Kusta Greinman, P. Heino ja J. Roiha.

K. Hautamäki alusti kysymyksen, työväen kurjan aseman parantamisesta.

Tässä kokouksessa jo herätettiin kysymys yhdistykselle oman talon tarpeellisuudesta, minkä alusti kelloseppä Santeri Ruusu, tällöin ei kuitenkaan asian suhteen ryhdytty sen enempiin toimiin.

Kokouksessa huhtik. 26 p:nä 1903 johti puhetta Petteri Heino.

Tämä kokous oli merkillisempi edellisiä siinä, että sen alussa kajahti ehkä ensimmäisen kerran Kauhavalla

Työväenmarssin mahtavat säveleet, työväen jäsenten eloa uhkuvista rinnoista.

Tässä kokouksessa keskustelun perusteella tultiin siihen tulokseen, että työväen on liityttävä yhteen, ennenkuin työväenliikkeellä on suurempaa merkitystä olojensa parantamiseksi. Myöskin päätettiin »Työmies» ottaa paikalliseksi lehdeksi.

Samassa kokouksessa myöskin tehtiin ensimmäinen ehdotus työväen kaupallisesta osuustoiminnasta.

Vihtori Luomanen teki ehdotuksen että työväenyhdistyskin alkaisi ostamaan tavaraa yhteisostolla kuten Maanmiesseurakin.

Seuraava kokous oli vuosikokous, joka pidettiin 7 p:nä kesäk. 1903.

Puheenjohtajaksi valittiin Petteri Heino, varalle Heikki Ahl. Kirjuriksi K. Mäkelä, varalle Ilmari Kivinen, rahastonhoitajaksi J. Roiha; johtokuntaan: V. Leino, K. Greinman, J. Kari ja Kustaa Palomäki.

Kokouksessa kesäk. 14 p:nä 1903 päätettiin tilata 5 kpl. Turussa ilmestyvää »Länsi-Suomen Työmiestä» ja jakaa erikulmille pitäjää.

Kokouksessa 28 p:nä kesäkuuta herätettiin kysymys: josko yhdistys liittyy »Työväen puoluehallintoon» mikä oli ensimmäinen, vaan jäsenten vähälukuisuuden vuoksi jätettiin päättämättä.

Heikki Ahl'in ehdottamana ensimmäisen kerran keskusteltiin äänioikeuden tarpeellisuudesta, etenkin kunnallisella alalla.

Kokouksessa 30 p:nä elokuuta 1903 luettiin Suomen Työväenpuolueen uusi puolueohjelma, joka yksimielii-

sesti hyväksyttiin, vaan pykälästä ei selviä joko liittyttiin puolueeseen, vaiko vaan periaatteessa hyväksyttiin.

Syyskuun 27 p:nä pidetyssä kokouksessa päätettiin toimeenpanna iltama yhdistyksen hyväksi, johon jäsenet pääsevät 50 % alennuksella.

Huomattavampia päätöksiä tehtiin marraskuun 29 p:nä 1903 pidetyssä kokouksessa, missä yhdistys päätti liittyä Suomen Työväenpuolueeseen ensivuoden alusta, siis vuonna 1904. Tämä kokous pidettiin Hahtomaassa Yrjö Sippolan talossa.

Tämä kokouspaikka on vielä merkillinen siinä suhteessa, että saman talon isäntä, silloin ehkä innokaskin työväenmies, ja vuonna 1918 oli niin kantansa muuttanut, että uhrasi ainoan poikansa taistelussa työväenliikkeen tuhoamiseksi, itse aineellisestikaan mitään hyötymättä, vaan menettäen vanhuutensa päivien huoltajan.

Kokouksessa joulukuun 27 p:nä Vilho Leino alusti kysymyksen raittiusasiasta työväen keskuudessa, mistä laajan alustuksen ja monipuolisen keskustelun perusteella tehtiin seuraava päätös:

1:si. »Todellisen työväenaatteen kannattajan tulee olla ehdottomasti raitis siitä syystä, että aatteemme edistäminen vaatii sitä.

2:ksi. Jos yhdenkin työllä ansaitsemamme markan uhraamme väkijuomiin, kannatamme silloin sitä myrkyä, jonka suhteen vaadimme yleistä kieltolakia.

3:ksi. Henkilö, joka käyttää väkijuomia, ei voi koko sydämensä innolla taistella aatteemme puolesta.»

Vanhat säännöt määräisivät vuosikokouksen pidettäväksi toukokuussa ja niin pidettiin vuosikokous mainitun kuun 22 p. 1904.

Tämä oli ensimmäinen kokovuotinen toimintakausi Kauhavan työväen yhdistystoiminnassa. Vuosikertomus näyttää kokouksessa kyllä luetun, vaan ei ole pöytäkirjaan kirjoitettu. Kokouksia pidettiin toimivuonna 16:sta, joissa yleensä keskusteltiin työväestölle tärkeistä yhteiskunnallisista kysymyksistä, m. m. äänioikeusperusteista, vaatimalla yleistä ja yhtäläistä äänioikeutta.

Rahallinen asema tilinpäätöksen mukaan oli seuraava: Tuloja 240: 45 ja menoja 206: 04, joten säästöksi jäi 34: 41. Kuten näkyy ei aineellinen saavutus ollut suuri, mutta henkistä työtä ole tehty paljon, eikä ihme, olihan sen ajan jäsenet työväen valiojoukkoa, ja innostuneita asialleen.

Valittiin virkailijat seuraavalle vuodelle: Puheenjohtajaksi P. Heino, varalle Heikki Ahl, kirjuriiksi J. Annala, varalle Yrjö Passi, rahastonhoitajaksi J. Roïha. Johtokunnan jäseniksi: J. Mäkinen, K. Palomäki, V. Luomanninen ja K. Greinman. Tilintarkastajiksi K. Hautamäki ja H. Kivimäki.

Ensimmäinen puhuja, n. s. agitaattori näyttää olleen Aug. Vatanen, sittemmin useampia kertoja Vilho Löfqvist, muuttanut nimensä Lehoekas.

Kokouksessa 11 p. syysk. 1904 oli keskusteltavana ensimmäisen kerran josko lähetetään edustaja ylimääräiseen puoluekokoukseen, vaan koska ei ollut jäseniä 200, joka oli ehtona 1:den edustajan lähettämiseen, niin asia raukesi.

Nuorisoseura oli tähän kokoukseen lähettänyt kysymyksen keskusteltavaksi: »Olisiko syytä edistysseurojen vaatia kuntakokouksen toimenpidettä tarpeettomien yöjuoksujen poistamiseksi». Kokous katsoi tarpeelliseksi

estää yöjuoksut narkkatansseineen. Kuntakokoukselle asian esittämään valittiin Petteri Heino, muuten omituinen tehtävä, varsinkin poikamiehelle.

Tänä vuonna ilmestyi ensimmäisen kerran joulualbumi nimeltä »Uudenajan kynnyksellä»; ennen jo ilmestyi »Koitar kalenteri».

Kokouksessa 30 p:nä lokak. 1904, missä keskusteltiin ylimääräisessä puoluekokouksessa tehdyistä päätöksistä, ensimmäisen kerran niin jyrkästi kahtia, että oli äänestysellä ratkaistava. Keskustelunalaista kysymystä ei mainita, vaan päätökseksi tuli seuraava ponsi:

»Kauhavan Työväenyhdistys lausuu jyrkän paheksumisensa kaikille niille, jotka rikkomalla tai muuten ovat Puoluekokouksen päätöstä hävällisheet.»

Kokouksessa 27 p. marrask. 1904 lausuttiin jyrkkä paheksumisvastalause »Voikan ja Kuusankosken tehtaitten isännistölle, virkavallalle, johtaja Schmitz'ille, ammattientarkastajille sekä tri Heikki Renvall'ille.

Tehtaalla oli puhjennut lakko, isännistö epäsiiveksen käytöksen vuoksi tehtaan naistyöntekijöitä kohtaan.»

Kokouksessa 6 p. tammik. 1905 päätettiin pidettävään luentokursseihin jotka ovat kaikkien edistysseurain yhteiset, yhdistyksen puolesta pyytää luennoimaan Alma Molander, Eetu Salin ja Yrjö Mäkelin.

Helmikuun 19 p:nä 1905. Yhdistyksen toimesta oli kutsuttu kokoon yleinen kansalaiskokous, ja päätettiin vaatia yleistä ja yhtäläistä äänioikeutta kaikille 21 vuotta täyttäneille kansalaisille. Ponsikomiteaan valittiin aseman kirjuri O. Lahti, Heikki Ahl ja Matti Sipola.

Vuosikokous oli 28 p:nä toukokuuta 1905. Puheenjohtajaksi valittiin Heikki Kaukoranta, varalle Yrjö Passi, kirjuriksi Jussi Pukkila, varalle Aadolf Luomannen, rahastonhoitajaksi Juho Annala. Johtokuntaan: K. Hautamäki, J. Roiha, J. Härmänmaa ja Hilja Roiha.

Jäljennän tähän vuosikertomuksen kokonaisuudessaan, koska sen on laatinut nykyinen Kuopion kaupungin urkuri, laulutaitelija Jussi Pukkila.

Vuosikertomus

Kauhavan Työväenyhdistyksen toiminnasta v:lta 1904
toukok. 28 p:stä v:teen 1905 toukok. 28 p:ään.

Kuluneella vuodella ei yhdistyksen toiminnassa ole tapahtunut mitään erikoisempaa. Kuitenkin vähistä voimistaan huolimatta on se toiminut jotensakin ripeästi, kohottaessaan kansamme syviä rivejä tuntemaan oman arvonsa ja tehtävänsä yhteiskunnassa. Monelle on vuoden kuluessa työväen liike tullut paljon tunnetummaksi, moni on alkanut käsittämään sen suuren merkityksen mikä työväenyhdistyksellä on, levittäessään valoa ja itsetietoisuutta kansamme köyhälistön keskuuteen.

Yhdistyksen toiminnasta viime vuodelta antavat alla-olevat numerot selvikettä:

Jäseniä on yhdistyksellä ollut viime vuotena: naisia 9, miehiä 34, yhteensä 43 henkilöä. Kokouksia on pidetty 15, joista 4 johtokunnan ja 11 yleisiä; näissä on käsitelty 22 eri kysymystä, lukuunottamatta taloudellisia kysymyksiä.

Esitelmiä on pidetty 5, joista 2 nais-, 2 työväen- ja 1 äänioikeusasiasta.

Itämia on pidetty 3, joista 1 Alakylän Nuorisoseuran talolla. Tuloja on viime vuonna ollut Smk. 232: 01 ja menoja 72: 66 p.

Kuten tästä näemme, ei yhdistystämme voida kuvata miksikään suureksi. Mutta kuitenkin voi sanoa, että se työ mitä on tehty, ei ole aivan tyhjiin rauennut, sillä jos ei yksin suuria olla, vaan hiekka nostaa vuoretkin. Toimikaamme siis innostuksella taaskin alkavana vuotena, luottakaamme siihen, että vielä kerran koittaa se aika, jolloin Suomenkin köyhälistö on kapitaalın kahleista vapaa!

Luettu ja hyväksytty.

Yrjö Passi.

Vihtori Luomanen.

Jussi Pukkila (kirjuri),»

Kokouksessa 30 p:nä heinäkuuta 1905 päätettiin ruveta toimittamaan käsinkirjoitettua lehteä, joka ilmestyy kerran kuukaudessa, ja valitaan toimittajat joka lehdelle.

Lehdelle annettiin nimeksi »Vapaus». Lehti ilmestyi melkein säännöllisesti sotavuosiin saakka, ja oli asiallisiakin kirjoituksia siinä.

Kokouksessa 24 p:nä syyskuuta 1905 herätettiin kysymys, että paikkakunnalle olisi saatava ilmestymään paikallinen työväen sanomalehti, ja päätettiin lähettää Vaasan Työväenyhdistykselle ehdotus että siellä ruvettaisiin alkuvalmistuksiin mainitun lehden suhteen.

Tämän alottavan keskustelun tuloksena meillä on vieläkin Vaasan kaupungissa ilmestytvä »Vapaa Sana», työväenaatteen levittäjänä ja paikkakunnan uutisten tiedoittajana.

Seuraavassa kokouksessa eli 8 p:nä lokakuuta, keskusteltiin oman talon hankkimisesta ja päätettiin ostaa Aution kylästä Juho Kivelän omistama kartano.

Kauppaa tekemään valittiin toimikunta, johon tulivat: H. Kaukoranta, V. Suomanen, J. Luoma, J. Roiha ja Yrjö Passi, jotka heti tekivätkin kaupan, ja oli talon hinta Smk. 1,100: —.

Nyt alkoi tulinen puuha laittaa kuntoon omaa taloa, että pian päästäisiin oman katon alle.

Pian oli muurit hajalla ja tarpeettomat seinät poistettu. Kaikki mikä suinkin oli mahdollista, tekivät jäsenet innostuneella mielellä. Eikä siinä kauan hankittuakaan, koska jo saman kuum 29 p:nä pidettiin kokous omassa talossa, missä täydennettiin yhdistyksen toimihenkilöitten lukua, poismuuttaneiden ja muuten poissaolijain tilalle.

Juho Hämmänmaan sijaan johtok. valittiin Juho Luoma, rahastonhoitajaksi J. Annalan tilalle Yrjö Passi.

Järjestysmiehiksi valittiin Juho ja Vilho Granath, Teudor Pukkila, Kaarlo Syynimaa ja J. Tuurismäki.

Äänioikeuskysymys ja eduskunnan uudistus olivat tämän vuoden polttavimpia kysymyksiä, tehtiin ehdotuksia, laadittiin ja hyväksyttiin ponsia, käytettiin omat tiedot ja kysyttiin neuvoja viisaimmilta.

Niinpä marraskuun 19 p:nä pidetyssä kokouksessa valittiin toimikunta, joka kirjallisesti kysyisi pitäjän rovastilta, millä kannalla hän on äänioikeuden ja eduskunnan uudistamisen suhteen.

Mitä arvon rovasti vastasi, en muista, eikä pöytäkirjoistakaan selviä, enempää kuin sekään, josko asia perille saatettiinkaan.

Samassa kokouksessa päätettiin lähettää edustaja »Vapaan Sanan» perustavaan kokoukseen ja päätettiin ottaa 10 kpl. mainitun lehden osuuksia.

Senaattori J. K. Karin senaattiin menoa vastaan päätettiin ilmoittaa vastalause, joka »Työmies»-lehden välityksellä asianomaisen tietoon saatetaan.

Kokouksessa 30 p:nä joulukuuta perustettiin toimipiiri N:o 1 Hirvijoelle, joka maksaa veroa yhdistykselle ja toimii tämän yhdistyksen sääntöjen perusteella. Tästä sai alkunsa Hirvijoen työväenyhdistys.

Kokouksessa 21 p:nä tammikuuta 1906 keskusteltiin eikö kuntaan olisi laitettava köyhäintalo; kysymys päätettiin esittää kuntakokoukselle.

Vielä keskusteltiin kysymyksestä eikö olisi yhteiskunnalle edullista, että valtio ostaisi suurempia maatiloja, joita palstoitettaisiin ja jaettaisiin tilattomalle väelle.

Kokouksessa myöskin hyväksyttiin »Punasen kaartin» säännöt ja huudettiin kolminkertainen »eläköön!» Venäjällä vapauden puolesta taisteleville tovereille.

Kokouksessa 1 p:nä helmik. 1906 valittiin arpajais-toimikunta, johon muiden muassa valittiin työväelle niin surullisen muiston tuottanut kuuluisuus Veikko Sippola.

Varsinainen kirjasto perustettiin ja johtokuntaan valittiin: J. Pukkila, Heikki Kaukoranta, A. Luomanen, J. Välimäki ja Ville Granath.

Toukokuun 12 p:nä. Neiti Aura Kiiskisen puheen »Naisiasiasta» jälkeen perustettiin yhdistyksen yhteyteen naisosasto. Sääntöjä laatimaan valittiin: Justiina Luoma, Lempi Pukkila, Mari Backman, Anna Roiha, Tilda Renko, Lempi Harri ja Maria Pukkila.

Vuosikokous pidettiin 20 p:nä toukok. 1906. Toimintakertomusta ei ole, joten pöytäkirjojen perusteella ja muistin mukaan, oli vuosi taistelun- ja toiminnan-vuosi. Suurlakko oli tänä vuotena kansallis- ja punakaarteineen, ensin pakattiin ja marssittiin kansalliskaartin riveissä hyvässä uskossa, että se on koko kansan nimessä ja eduksi. Muistan selvästi sen illan kun viimeisen kerran seisoin kansalliskaartin riveissä. Se tapahtui Kauhavan asemalla odotellessa junantuloa, ja sen mukana Helsingistä tietoja tapahtumista sieltä.

Juna saapui asemalle pimeänä ja surun murtamana, ei ainoatakaan valon välähdystä koko junassa, jännityksellä odotettiin tietoja paikkakunnan edustajilta.

Pian ilmestyi aseman rappusille maanviljelijä Vih-tori Niemi, joka hänelle ominaisella tavalla ilmoitti, että nyt ovat asiat hullummin kuin koskaan ennen, nyt on Helsinki sosialistien hallussa.

Tällöin huomattiin, että työväkeä oli kiskottu nokasta ja kovilla kourin, annettiin selvästi tietää, että ennen suvaitaan Venäjänkin valtaa, kuin että työväki on määräävänä.

Heti astuivat toisiaajattelevat pois kansalliskaartin riveistä ja astelivat työväentalolle perustamaan punakaartia.

Kauhavan punakaartilla ei kyllä ollut muuta tehtävää kuin jonkunkerran harjoitettiin vapaaliikkeitä, sillä nyt oli saavutettu kauan toivottu äänioikeus ja yksikamarinen eduskuntalupaus.

Tämän vuoden ja näiden tapahtumain jälkeen alkoivat luokkarajat Kauhavallakin selvetä, silloin erkani työväen toimista pois melkein kaikki ne ainekset, jotka

pitivät itseään ainain aineellisesti varsinaista palkkatyöväkeä ylempänä.

Työväenliikettä tähän asti ei porvaristokaan pitänyt huonona ja vaarallisena, koska kansakoululapsillekin opetettiin työväen lauluja. Vapunpäivänä teki työväki kävelyretken Matsompinvuorelle, mihin myöskin koontui kirkonkylän kansakoululapset vappua viettämään.

Mainitulla vuorella sattui kohtaous, mikä mukana olleitten mielestä ei unhotu.

Noustessamme vuorenrinnettä ylös, alkoi lapset hyvinharjoitettuna opettajansa Dvadi Hemannin johdolla laulamaan Työväenmarssin ensimmäistä värsyä: »Käy eespäin väki voimakas, ä! orjajoukko halpa, täst' alkain ole tarmollas, sä särje tieltäs salpa!»; kuullessaan laulun, niin mieleen johtui lause, että »lasten ja imeväisten suusta olet sinä kiitoksen kuuleva», niin valtava oli laulun vaikutus, että monen silmäkulmaan kyynelhelmi vierähti.

Kokouksessa valittiin virkailijat seuraavalle vuodelle, puheenjohtajaksi valittiin Heikki Kaukoranta, varalle V. Luomanen, kirjuriksi Simo Sonck (Salomaa), varalle Jalmari Tuurismäki, rahastonhoitajaksi Anna Roiha ja taloudenhoitajaksi Albert Lindblad, johtokuntaan Kalle Lakso, A. Luomanen, A. Lindblad ja J. Roiha.

Samassa kokouksessa valittiin ensimmäinen vakinainen huvitoimikunta, johon tulivat valituiksi: J. Kivimäki, J. Välimäki, A. Luomanen, J. Kamppinen, Lempi Harri ja Annu Roiha.

Kokouksessa 14 p:nä lokakuuta 1906 valittiin ensimmäinen »kunnallistoimikunta», joka huolehtii kaikista

kunnallisista ja valtiollisista kysymyksistä, joka käsittää koko kunnan aluetta, joten varsinaisen yhdistyksen tehtäväksi jäi jäsenten kasvatus ja taloudellinen puoli.

Toimikuntaan valittiin: Heikki Kaukoranta, J. Välimäki, A. Alamäki, Annu Roiha, Sanna Luomanen, Mari Pukkila, Tilda Renko, varalle: J. Roiha, A. Lindblad ja V. Luomanen.

Kokouksessa 25 p:nä marraskuuta 1906 ehdotti yhdistys ensimmäisen kerran eduskuntaehdokkaita, jotka piirikokous lopullisesti valitsi: ehdokkaiksi asetettiin: Esa Paavoallio, M. E. Takala ja H. Kaukoranta. Edustajaksi piirikokoukseen valittiin V. Luomanen.

Helmikuulla 1907 perustettiin yhdistykselle torvisoittokunta, maalari Antton Kuulan toimesta, minkä innokkaana johtajana hän toimi noin kymmenisen vuotta, kärsien vaivat ja vastukset. Ensimmäisinä soittajina olivat: J. Kamppinen, E. Kivimäki, Jalmari Pölkky, A. Kästämä, Kalle Välimäki, Matti Harri ja J. Tuurismäki, esiintyen jo saman vuoden vappukulkueessa.

Vuosikokous pidettiin 20 p:nä toukok. 1907. Puheenjohtajaksi valittiin H. Kaukoranta, varalle J. Tuurismäki, kirjuriksi Anna Roiha, varalle Anna Rinta, rahastonhoitajaksi J. Luoma.

Johtokuntaa: J. Roiha, A. Alamäki, S. Sonck, Tilda Renko, varalle A. Lindblad ja Tilda Renkonen. Toimivuonna oli jäseniä 190, kokouksia ollut 30, joista 8 johtok. ja 12 kuukausi- ja 10 ylimääräistä kokousta, esitelmiä 10, iltamia 9, arpajaisia 1:det. Kesäjuhla sekä kaksi kävelyretkeä.

Tuloja on ollut Smk. 899: 57, menoja Smk. 842: 06, säästö Smk. 56: 61.

Kuten huomaamme on se ollut ahkeran toiminnan vuosi.

Eipä kauan jäsenistöä tyydyttänyt pieni ja ahdas talo, koska jo marraskuulla ostettiin Heikkilän kylästä kauppiaitten J. Kujanpään ja Sompin omistama talo ja kauppahinta oli Smk. 2,705:—. Tarkoitus oli siirtää talo kirkolle aivan heti, vaan tilan puutteen ja pääoman vähyyden takia jäi toistaiseksi.

Vuosikokous pidettiin tammik. 12 p:nä 1908, vaikka edellisestä vuosikokouksesta oli kulunut ainoastaan puolivuotta; pidettiin nimittäin käytännöllisempänä että vuosikokoukset pidetään kalenterivuositain.

Puheenjohdajaksi valittiin J. Tuurismäki, varalle A. Alamäki, kirjuriksi Anna Rinta, varalle Anna Roiha, rahastonhoitajaksi Juho Luoma; johtokuntaan: J. Roiha, H. Viitasalo, Tilda Renko ja Lempi Harri, varalle: A. Lindblad ja J. Välimäki.

Vuosikertomuksen mukaan on tällä 6:den kuukauden toiminta-ajalla ollut jäseniä 110 naista ja 108 miestä, yhteensä 218. Kokouksia on ollut 8, joista 2 ylimääräistä.

Iltamia on ollut 12 ja tuloja iltamista Smk. 494: 85, sekä jäsenmaksuista Smk. 109:—, yhteensä tuloja Smk. 513: 85.

Huhtikuun alkupäivinä vuonna 1908 muutettiin uuteen taloon Heikkilän kylässä, muutto sinne muodostui juhlakulkueeksi, soittokunta ja liput mukana.

Uudella talolla vaikkakin syrjäisellä seudulla, muodostui toiminta asiallisemmaksi, esimerkiksi näytelmäkappaleita voitiin paremmin esittää, sillä siellä oli jo näyttämökin, ei tarvinnut enää lavaa pukkien päälle lait-

taa, kuten vanhalla talolla. Kasvatuksellista ja aatteellista toimintaa kyllä heikensi se seikka, että vanhemmat jäsenet melkein poikkeuksetta jäivät toiminnasta syrjään, kaiketikin pitkän matkan vuoksi.

Toiminta näinollen jäi nuorten kokemattomain käsiin, vaan menihän se jotenkin kun innostus oli suuri.

Ensimmäinen kappale mikä uudella talolla näyteltiin oli »Aatteen voima» ja katsomo oli niin täynnä, että tapaturmia pelättiin.

Aivan ihmeellistä oli se, että talo heti alussa oli liian pieni, joukot kun alkoivat silloin heräämään ja omaa taloa suosimaan.

Ensimmäinen kävelyretki Heikkilästä vapunpäivänä tehtiin Jussilan mäelle.

Samana vuonna Kauhavalla oli ensimmäinen piirikokous, joka pidettiin yhdistyksen talolla Heikkilässä.

Ensimmäinen vuosikokous pidettiin Heikkilässä 10 p:nä tammik. 1909, ja valittiin puheenjohtajaksi J. Välimäki, varalle J. Pölkky, kirjuriksi Tyyne Hakala, varalle J. Luoma, rahastonhoitajaksi A. Alamäki, muiksi jäseniksi johtokuntaan: H. Kaukoranta, H. Viitasalo, J. Tuurismäki ja Tilda Renko, varalle A. Lindblad ja S. Sonck.

Vuosikertomuksen mukaan oli toimivuonna yhdistyksellä jäseniä 95 naista ja 134 miestä, yht. 228.

Kokouksia on ollut 14, joista 2 ylimääräistä. Iltoja 20 ja puhujia 3.

Tuloja on ollut Smk. 3,536: 04, menoja 3,511: 25, säästö 24: 79. Tuloihin sisältyy myöskin arpajaisista saadut tulot.

Tänä vuonna järjestettiin kunnallisjärjestön toiminta lopulliseen muotoonsa.

Vuosikokous pidettiin 2 p:nä tammik. 1910. Vuosikertomusta ei ole kirjoitettu, vaan pöytäkirjoista huomaan, että vilkasta ja asiallista on yhdistyksen toiminta tänäkin vuonna ollut, jokaiseen kokoukseen on valittu keskustelukysymyksen alustajia, joista monet kysymykset ovat olleet asiallisia sekä tehdyt päätökset tosioloihin perustuvia.

Vaalipiirikokouksiin on edustajia valittu sekä kysymyksillä evästetty.

Sanomalehti »Vapaa Sanan» eduksi on toimittu ja rahallisestikin avustettu.

Toimivuonna olivat yhdistyksen tulot Smk. 2,155: 40 ja menot 2,091: 50, joten säästöksi jäi 65: 90.

Yhdistyksen johtokuntaan vuodeksi 1910 valittiin: puheenjohtajaksi Herman Kivimäki, joka kuitenkin vuoden puolivälissä erkani, luvaten erota kaikista yhdistyksen toimista, joten hänen tilalleen vuoden varrella valittiin Albert Lindblad, varapuheenj. E. Kivimäki, kirjuri J. Mäenpää, varalle Tyyne Hakala, rahastonhoitajaksi Matti Klemola, johtokunnan jäseniksi Jalmari Tuurismäki, Lempi Hakala ja Kalle Grenman.

Vuosikertomus Kauhavan Sos.-dem. Työväenyhdistyksen toiminnasta vuodelta 1910:

Jäseniä on ollut 107 miestä ja 96 naista, yht. 203, puolueveron maksaneita 100.

Kokouksia on ollut 16, joista kuukausikokouksia 11 ja väliaikaisia 5. N. s. henkisestä keskustelusta on kirjoitettu 36 pykälää, johtokunnan kokouksia on ollut 11.

Uttamia on toimittu kaikkiaan 23, joista 7 rusetti- tai paketti-iltamaa, näytelmäkappaleita ollut 16. Vappuna tehtiin kävelyretki Matsompinvuorelle; muita juhlia on ollut 2. Puhujia kävi 5 puolueen ja 2 nuorisoliiton.

Vuoden ajalla perustettiin seuraavat osastot ja seurat: Sos.-dem. nuoriso-osasto, Palvelijain amm. os., voimisteluseura »Vesa» sekä Näytelmäseura.

Tänä vuonna on ensimmäisen kerran yhdistyksellä ollut palkattuna ammattitaitoinen näyttämön johtaja 2 kuuk. ajan, missä toimessa oli näyttelijä Kusti Näre, joka ansiokkaalla tavalla vaikutti näyttämön toimintaan.

Tämän vuoden pöytäkirjoissa on myöskin soitto-kunta »Kaijun» vuosikertomus, missä mainitaan, että soitto-kunta on viettänyt kituvaa elämää ja eronnut soit-tajista vuoden ajalla seuraavat: E. Mäki, Y. Saarakkala, E. Järvenpää, V. Roiha, K. Viitamäki ja J. Kamppinen.

Nykyiset jäsenet ovat: V. Nyberg, J. Ruotsala, J. Ahola, E. Koppala, Arvid Kuula, E. Nikkari, Ville Koppala ja johtajana Antton Kuula.

Yhdistyksen johtokunnan ehdokkaiksi asetettiin A. Lindblad, K. Greinman, Matti Kleimola, P. Laamanen, J. Mäensyrjä, Lempi Hakala, V. Nyberg, Tyyne Hakala, J. Välimäki, Anna Roiha, J. Somppi (nykyinen Arvola), J. Tuurismäki, W. Roiha ja K. Granroth.

Äänestyksen perusteella tulivat valituksi seuraavat: Puheenjohtajaksi J. Välimäki, varalle P. Laamanen, kir-juriksi K. Greinman (nyk. Merikallio), varalle Tyyne Hakala, rahastonhoitajaksi W. Nyberg, lisäjäseniksi Lempi Hakala, M. Kleimola, A. Lindblad ja J. Mäen-syrjä.

Vuosi 1911 näyttää alkaneen huonoissa merkeissä, koska jo vuosikokouksen jälkeisessä kokouksessa jo monet vaativat eroa toimistaan. Niinpä J. Välimäki puheenjohtajan toimesta, ja hänen tilalleen valittiin Herman Kivimäki, V. Nyberg rahastonhoitajan toimesta, hänen tilalleen valittiin Matti Kleimola, Lindblad johtokunnan jäsenyydestä, johon suostuttiin. Usealla oli ehkä pätevät syyt monien toimien vuoksi. H. Kivimäkään ei ollut puheenjohtajana vuoden loppuun, hän nimittäin erotettiin toimestaan, joka on ainoa laatuaan Kauhavan työväenliikkeen historiassa.

Kokouksessa jouluk. 17 p:nä 1911 tehtiin seuraava päätös:

1 §.

Koska edellisessä kokouksessa jäi avoimeksi kysymys yhd. puheenjohtajan H. Kivimäen menettely ilmiantojen johdosta, ja koska hän edellisessä kokouksessa kielsi ettei ole antanut mitään tietoja poliisiviranomaisille, mutta nyt hän kuitenkin tunnusti vienneensä nimismiehelle johtokunnan ja jäsenien nimiluettelon, ja koska hän tiesi tehneensä tuollaisen katalan ilmiannon ja kuitenkin kielsi tekonsa, tehtiin ehdotus, että hänet erotettaisiin koko sos.-dem. puolueesta. Toinen ehdotus oli, että hän erotettaisiin ainoastaan yhdistyksen puheenjohtajan toimesta. Jälkimäinen ehdotus hyväksyttiin äänestyksen perusteella.

Pekka Laamanen ilmoitti vastalauseensa pöytäkirjaan, hän nimittäin ehdotti Kivimäkeä erotettavaksi koko puolueesta.

Toimenpide johtui siitä, että silloinen kenraalikuvernööri Seyn määräsi, että nimismiesten on otettava ylös kaikkien yhdistysten johtokuntien sekä jäsenistön nimet, kuitenkin oli kaikkialla päätetty olla ilmoittamatta mainittuja nimiä, vaan mainittu puheenjohtaja ei tätä noudattanut.

Näin eroitetun puheenjohtajan tilalle vuoden loppuun valittiin J. Välimäki josta vielä samassa kokouksessa siirtyi puheenjohtajan paikalle.

Järjestyksen aikaansaamiseksi eräässä kokouksessa päätettiin, että miehet ja naiset istuvat eri puolilla salia, vaan siitä ei ole tietoa kuinka kauan ja josko ollenkaan tätä päätöstä noudatettiin. — Järjestys mahtoi huono olla, koska näin ankariin toimenpiteisiin oli ryhdyttävä.

Vuosikertomus yhdistyksen toiminnasta vuodelta 1911.

Taaskin on vuosi kulunut, viime vuosikokouksesta. Toiminnan tarkoitus on ollut kohottaa köyhälistön itse-tietoisuutta sos.-dem. katsantokannan valossa, selvittämällä luokkainvälistä taistelua tässä yhteiskunnassa.

Jäseniä on vuoden aikana ollut 94 miestä ja naisia 67, yht. 161, joista kokomaksavia 88 ja puolimaksavia 73. Kokouksia 29, joista 11 kuuk.- 6 väliaik.- 11 johtok. ja 1 vuosikokous. Näistä kokouksista on pöytäkirjaan kirjoitettu 196 pykälää.

Iltamia on toimeenpantu kaikkiaan 24, näytelmä-kappaleita esitetty 14. — Vappuna tehtiin kävelyretki juhlineen n. s. Ketojanmäelle.

Piiripuhujia on käynyt 3 kertaa ja muita 6. Osastoja on perustettu 1, nimittäin: Suomen Tehdas- ja Sekatyöväen liiton Kauhavan osasto N:o 117. — Kuluneena

vuonna on myöskin toimittu arpajaiset, yhdistyksen rahallisen aseman parantamiseksi.

Tuloja on toimivuonna ollut Smk. 3,314: 82, menoja 2,231: 45, säästö 1,083: 37.

Toiminta on ollut vilkasta mitä osoittaa kokousten sekä iltamien luku, sekä kokouksissa tehtyjen pykälien määrä. — Lisäksi on vielä ollut kolmipäiväiset luentokurssit, jotka toimeenpantiin Nuorisoseuran talolla.

Vuosikokouksessa 1 p:nä tammikuuta 1912 valittiin puheenjohtajaksi J. Välimäki, varalle M. Kleimola, kirjuriksi K. Greinman, varalle Tyyne Hakala, rahastonhoitajaksi K. Vesala. — Lisäjäseniksi johtokuntaan E. Kivimäki, J. Tuurismäki, J. Mäensyrjä ja Pekka Laamanen.

Koska kuluneen vuoden ajalla ei ole tapahtunut mitään erikoisempaa, niin otan vuoden 1912 toiminnasta ainoastaan numerotiedot, mitkä osottavat innokasta toimintaa. Jäseniä on ollut vuoden aikana 47 miestä ja 42 naista, yht. 89, mitkä ovat maksaneet kaikki jäseneksi oikeuttavat maksunsa, osan maksaneita on ollut ehkä paljonkin. — Kokouksia on ollut 18, joista kuuk 11, johtokunnan kokouksia 5, muita 2, joista pöytäkirjaan kirjoitettu 153 pykälää. Iltamia on ollut 29, joista näytelmäkappaleita 19. Vappuna toimeenpantu kävelyretki Matsompin vuorelle.

Tuloja on ollut Smk. 1,784: 39, menoja 1,697: 91, säästö 86: 48.

Vuosikokouksessa, joka pidettiin tammik. 12 p:nä 1913, valittiin puheenjohtajaksi Albert Lindblad, varalle J. Välimäki, kirjuriksi Kaapo Somppi, varalle Lempi Hakala, rahastonhoitajaksi Kustaa Vesala, johtokuntaan

Lempi Harri, J. Arvola, K. Merikallio ja Tyyne Hakala.

Vuosi 1913 oli merkkipuosi Kauhavan kirkonkylän työväenyhdistyksen historiassa, sillä tänä vuonna on kulunut 10 vuotta kun Kauhavalle on työväenyhdistys perustettu, eli alkanut toimintansa.

Kymmenvuotisjuhlaa vietettiin 9 p:nä kesäkuuta 1913 tavallisten kesäjuhlien yhteydessä. Albert Lindbladin laatimaa kymmenvuotiskertomusta ei ole saatavissa, joka lienee kokonaan hävinnyt, joten tähänastisestakin toiminnasta on täytynyt vähän mainita.

Kymmenvuotisjuhlassa lausuttiin seuraava runo:

J u h l a r u n o

Kauhavan Työväenyhdistyksen 10-vuotisjuhlaan

7—8 p. kesäk. 1913.

Kirj. O. T.

Kun ennen miehet Kauhavan
sodissa voittain kaatui,
tai ahdistaisissa sortajan
ne tappotiellä maatui,
sai kunniaa rohkein vain
pelkurit naurun, pilkan!
Teoista miesten parhain
muistos' on ajat Ilkan!

Kun rauhantöihin ryhtyen
raivosi talven myrskyt,
kuin valtameren vaalitoisen
vain raivota voi tyrskyt!

Pelloilta kesän kaunoisen
 kasvoipa kaunis vilja! —
 Pellot ne raivas ihminen
 luonto loi kasvun, viljan!

On ajat vanhat mennehet
 kehitys kulkee tietään,
 ja muistot vanhat, mennehet
 ne unholahan viedään!
 Käyt pystypäisnä polttamies
 nyt nutta-aikaa kohti!
 On taisteluihin aina ties —
 kuin sorto tielles johti!

Kuin aatteet nousee, kasvain kehittyvät
 ihmisyyteen näinpä viitaten!
 Teot toiset, monestakin hyvät
 viihdyttää vain voivat hetkisen!
 Kehityksen laki ihmemoinen
 todellisuuden kukkalava on! —
 Vanhan aatteen voittaa voipi toinen
 köyhälistön vieden voittohon!

Yhdistys myös syntyi tänne
 isännät sen nostivat!
 Kauppiaatkin tullen, mennen
 yhdistystä johtivat!
 Veistokoulut, yöökkikasvit
 harrastukset oivat näin!
 Herraskaisten aatekasvit
 kuolontielle veivät päin!

Yhdistys kun moinen nousi
 vuosikymmentä on kaksi näin!
 Kuuden vuoden päästä jouti
 seinähän se mennä päin.
 Hautavirren sille tässä
 työläisjoukot laulavat.
 Kymmenvuotta syntymästä
 uudet päivät alkavat!

On uusi aika koittanut
 ja aate suurenmoinen
 ja vanhan-ajan poistanut
 ihmisyyssaate toinen!
 Se aate meille kallis on
 työn-aate, voiman näyte!
 Se viepi veljet voittohon
 näin onnen tuoden täyden!

Työn arvo, kansainvapaus
 on meille kallein kukka!
 Jos puuttua voi uskallus
 voi periä myös hukka!
 Kun ennen mailta pohjolan
 taistohon veljyt kullie
 ja nuorisonkin rohkean
 sä yhteistyöhön sulje!

Työn-aate vankin perustus
 on elämämme tiellä!
 Jos tulis mikä mullistus

on siitä turva meillä!
 Käy lipun luokse punaisen
 kuin merimerkin luokse!
 Ja purtesikin punainen
 ei karikolle juokse!

Nyt veljet siskot, juhlien
 työn kymmenvuoden eteen!
 Käy tiesi kautta voittojen
 ottaissas peitsen käteen!
 Kun yhteistyössä voitto on
 pois kapitalin teljet!

Eiäköön tämä yhdistys
 eläköön kautta aikain!
 Ei auta meitä yhteys
 nyt herraskaisten taikain!
 Kerran kun kansat kaiken maan
 työ kättä toisillensa,
 on onni, rauha päällä maan
 työnarvo loistossansa!

Kuluneella kymmenvuotisajalla on työväen järjes-
 töillä ollut paljon puuhaa, ja innolla on toimittukin.
 Eikä suinkaan toiminta ole hukkaan mennyt, koska mel-
 kein kaikki ihanteet on saavutettu, mitä silloin ja siihen
 asti osattiin vaatiakaan. Olihan saatu yleinen ja yhtä-
 läinen äänioikeus sukupuoleen katsomatta, sekä yksi-
 kamarinen Kansaneduskunta. Silloin vielä oltiin siinä
 vakavassa uskossa, että äänioikeudella aivan pienessä
 ajassa on rahanvalta maailmassa murrettu. Nyt kyllä
 näemme ettei sitä vaan niin murreta.

»Vapaan Sanan» hyväksi on tällä ajalla paljon toimittu, lehti nimittäin on viettänyt kituvaa elämää taloudellisessa suhteessa, alituiseissa rahapulassa, sitä on avustettu lainoilla, otettu useampaan kertaan osakkeita kuin myöskin suoranaissilla lahjoituksilla, paljon on saatu lehden hyväksi toimia että se on saatu pystyssä pysymään.

Lopetamme tähän menneen kymmenvuotisen ajanjakson ja alamme uutta kymmenvuotisjaksoa selostamaan, mikä on kulunut aikaa merkillisempi työväen yhdistyksen, ja koko ihmiskunnan historiassa.

Vuonna 1914 tammikuun 4 p:nä pidetyssä yhdistyksen vuosikokouksessa valittiin virkailijoiksi kuluvalle vuodelle: puheenjohtajaksi Matti Kleimola, varalle J. Välimäki, kirjuriksi Onni Roiha, varalle Aliina Nevanperä, rahastonhoitajaksi A. Alamäki. Edellisten lisäksi johtokuntaan: A. Lindblad, N. Nyberg, Vilju Roiha ja J. Ahola.

Huvitoimikuntaan valittiin: J. Ahola, Vilju Roiha, Lempi Harri, J. Arvola, Maiju Annala ja Hilma Hah-tomaa. — Kirjastotoimikuntaan: J. Välimäki, Vilju Roiha, Lempi Roiha, Tyyne Hakala ja J. Ahola. — Ravintolan rahastonhoitajaksi J. Arvola. — Järjestysmiehiksi: E. Saarimaa, Vilju Ikola, K. Järviluoma. K. Elooranta, Ville Koppala, M. Fasta ja E. Vuorijärvi. — Piletinmyyjiksi Nikolai Somppi ja Jalmari Ylinen. Vesipojiksi Vihtori Marjamäki ja Emil Ekman.

Tilintarkastajiksi valittiin E. Sippola ja J. Luoma, varalle E. Järvenpää.

Kokouksessa 8 p:nä maaliskuuta 1914 oli ensimmäisen kerran keskusteltavana sääntöjen muutosehdotus.

Ehdotettiin otettavaksi käytäntöön »Työläisliiton säännöt», vaan päätettiin toistaiseksi toimia vanhoilla säännöillä.

Kokouksessa 5 p:nä heinäkuuta keskusteltiin muiden kysymysten ohella myöskin osuustoimintakysymyksestä, kaupallisella alalla. Otan päätöksen tähän, koska on alkanut uusi vaihe osuuskauppa-toiminnassa:

Koska työväki on perustanut oman osuuskauppa-liiton, on työväen noudatettava silloin tehtyä päätöstä, mikä on seuraava: »Tunnustaen osuustoiminnallisen hyödyn, on kaikkien työläiskuluttajien velvollisuus, omien luokkaetujensa vuoksi, ryhtyttävä tekemään ostoksensa osuuskaupoista ja tällä tavoin kohdistettava yhteiset voimansa yhteisen hyödyn eduksi. Heikentääkseen kauppakapitaalin valtaa ja näin turvatakseen oman luokkansa hyvinvointia.

Vuosikertomus Kauhavan työväenyhdistyksen toiminnasta vuodelta 1914.

Toiminta on tänä vuonna ollut jonkunverran vilkkaampaa, verrattuna edelliseen vuoteen, mikä selviää allaolevista numeroista.

Jäseniä on yhdistyksessämme ollut 55 miestä ja 48 naista, yht. 103. — Kokouksia on ollut yht. 28, joista kuukausikokouksia 12, johtokunnan 15 ja väliaikaisia 1. Näistä on pöytäkirjaan merkitty 250 pykälää. Iltamia on ollut 32, joista näytösillamia 19.

Valistustyötä on tehty yhdistyksen ja Piiritoimikunnan aloitteesta ja toimesta. Piiritoimikunnan toimesta on ollut luennot 3:nä iltana sekä 6-päiväiset opastuskurssit.

Vuoden ajalla on yhdistyksen yhteyteen perustettu naiskuoro »Laulusiskot», minkä johtajana toimii Antton Kuula. — Kunnallisjärjestön järjestämään mielenosoituskulkueeseen vapunpäivänä otettiin osaa.

Vuosikokouksessa tammikuulla 1915 valittiin puheenjohtajaksi J. Välimäki, varalle M. Kleimola, kirjuriksi Tyyne Hakala, varalle V. Nyberg, rahastonhoitajaksi A. Alamäki. Johtokuntaan edellisten lisäksi: Lempi Roiha, J. Arvola, J. Ahola ja K. Järvi.

Kokouksessa maalisk. 7 p:nä keskusteltiin kouluky-symyksestä, ja luultavasti ensimmäisiä kertoja, ja yleensä oltiin sillä kannalla, että pakollinen uskonnon lukeminen on jätettävä pois kansakouluista ja otettava sen tilalle ohjelmistoon luonnontiedettä y. m. käsitettäviä oppiaineita.

Toukokuun 2 p:nä pidetyssä kokouksessa oli lope-tettava huvitoimikunnan toiminta sentähden, ettei saatu valituksi mainitulle toimikunnalle sopivaa puheenjohta-jaa, entisen vaadittua eroa siitä toimesta. Tästä oli seu-rauksena, että päätettiin perustaa Näytelmäseura, mikä vieläkin pitää huolen näytelmätaiteen kohottamisesta, kuin nyöskin aineellisesta puolesta.

Ensimmäiseen näytelmäseuraan valittiin seuraavat henkilöt: M. Kleimola, V. Marjamäki, J. Välimäki, Hilma Hahtomaa, Lempi Sandt, V. Aarnio, Ekman, V. Ny-berg, Hilja Latikka, Saima Hemminki, V. Roiha, A. Alamäki, Lempi Harri, Manda Luoma, Miina Rinta-mäki, N. Pohjola, E. Saarimaa ja J. Latikka.

Kokouksessa 6 p:nä huhtikuuta hyväksyttiin soitto-kunta »Kaijulle» uudet säännöt, jolloin soittokunta lo-pullisesti tuli yhdistyksen kustantamaksi soittokunnaksi.

Tähän saakka oli soittokunta itse huolehtinut toimeentulostaan, ollen jäsenillä suuri vaiva ja työ pitääkseen soittokunnan toiminnassa, mihin kysyttiin tarmoa ja innokkuutta.

Vuosikertomuksessa vuodelta 1915 mainitaan yhdistyksen toimineen vaikeimmissa olosuhteissa kuin edellisinä vuosina, mikä onkin luonnollista, alkoihan silloin jo tuntua maailmansodan seuraukset aineellisessa ja myöskin henkisessä suhteessa.

Jäseniä on ollut 103, joista täysin veronsa maksaneita ainoastaan 33.

Kokouksia on ollut 22, joista 12 kuukausi- ja 10 johtokunnan kokousta, ja on kokousten pöytäkirjoihin merkitty 232 pykälää.

Keskusteltavana olleet kysymykset ovat olleet enimmäkseen taloudellista laatua, vaan paljon on keskusteltu kasvatustaloudellistakin kysymyksistä sos.-dem. periaatteen puitteissa.

»Vapaan Sanan» hyväksi on toimittu monella eri tavalla, valittu asiamiehiä ja päätetty ilmoittaa lehdessä, sekä vielä päätetty mennä 10,000 markan takaussitoumukseen muitten yhdistysten mukana.

Piirikokouksiin on edustajaehdokkaita äänestetty, sekä valittuja evästetty.

Johtokuntaan vuodeksi 1916 valittiin seuraavat henkilöt: puheenjohtajaksi M. Kleimola, varalle J. Ahola, kirjuriksi Tytyne Hakala, varalle V. Nyberg, rahastonhoitajaksi Antti Alamäki. Lisäjäseniksi: J. Välimäki, J. Arvola, J. Järvenpää ja Hilma Hahtomaa.

Vuoden ajalla toimeenpantavia eduskuntavaaleja varten valittiin ensimmäisen kerran yhdistyksen toimesta

n.s. mökkiagitaattorit, kiihoittamaan kukin piirissään asuvia välinpitämättömiä käymään äänestämään ja neuvomassa miten ja ketä on äänestettävä. Tämä toimenpide oli tuloksia tuottava, joten sitä tapaa edelleenkin on pitkän aikaa noudatettu.

Ensimmäisiksi kiihoittajiksi valittiin M. Kleimola, J. Välimäki, J. Luoma, A. Alamäki, N. Somppi, K. Eloranta ja J. Tuurismäki.

Vuonna 1916 alkoi taas uuden talon puuha, mikä ei kyllä kolko Heikkilässä olon aikana aivan lamassa ollutkaan, sillä kerran tehtiinkin Matti Kivimäen kanssa tonttimaan kauppa, joka kuitenkin myyjän pyynnöstä purettiin.

Nyt tarjosi yhdistyksemme jäsen Juho Luoma, keskellä Kauhavan kirkonkylää omistamaansa tonttia rakennuksineen yhdistyksen ostettavaksi, mikä ehdotus otettiin vastaan innostunein mielin, sillä kauan olikin toivottu kerran päästävän pois niin syrjäisestä ja sopimattomasta paikasta, kuin Heikkilä oli. Talonkauppaa Luoman kanssa tekeniään valittiin Jussi Järvenpää ja Matti Kleimola. Kaupat tehtiinkin ilman pitkiä puheita, koska jo marraskuun 19 p:nä hyväksyttiin yhdistyksen ja J. Luoman päättämä kauppa.

Oli kai kohtalon sallimus, että mainitun talon oli saanut haltuunsa sellainen mies kuin Luoma. Jos talon olisi omistanut joku muu, niin tuskin se olisi koskaan yhdistyksen haltuun joutunut. — Mainittu talonkauppa oli suurin taloudellinen saavutus, mitä Kauhavan kirkonkylän t. y:n historiassa tähän saakka on saavutettu, toiselta puolen arvosteltuna myyjälle ehkä suurin taloudellinen häviö, minkä hän on kärsinyt. Näistä sat-

tumuksen oikkuista huolimatta toivomme, ettei Luoma kantaisi katkeraa mieltä kauppojen suhteen, onhan onni se, ettei kukaan yksilö päässyt tästä kaupasta hyötymään, sekä että työväki sai sen paikan Kauhavalla, joka sille taloudellisten arvojen luojana kuuluukin.

Vuodelta 1916 kirjoitetun vuosikertomuksen mukaan on kuluneena vuonna ollut jäseniä 136, joista veronsa maksaneita 51. — Kokouksia on ollut 21, joista kuukausikokouksia 11, johtokunnan kokouksia 9 ja väliaikaisia 1, ja on pöytäkirjaan merkitty 164 pykälää. Iltamia on ollut 36, joista näytelmäkappaleita 20, mitkä on näytelmäseura toimeenpannut, jonka puheenjohtajana on toiminut J. Välimäki.

Piiritoimikunnan toimesta on yhdistyksellä ollut kirjjanpidon opastuskurssit, ohjaajana piirisihtööri Komu.

Kirjaston tarjoomaa opetusta on hankittu, koska on tehty 94 lainausta.

Vuosikokouksessa 14 p:nä tammikuuta 1917, valittiin puheenjohtajaksi J. Välimäki, varalle J. Ahola, kirjuri Onni Roiha, varalle V. Nyberg, rahastonhoitajaksi J. Arvola, joka yhtämittäisesti on toiminut mainitussa toimessa. Lisäjäseniksi johtokuntaan: Matti Kleimola, Tyyne Hakala ja Vihtori Marjamäki.

Vuodelta 1917 ei ole kirjoitettu vuosikertomusta, joten ei saa selvää jäsenmäärästä enempää kuin rahallisesta asemastakaan.

Kokouksia on ollut pöytäkirjan mukaan yhteensä 15. Ollen toiminta tänäkin vuonna kohtalaisen virkeää, paljon on kokouksissa keskusteltu taloudellisista, kasvatustopillisista sekä valtiollisista kysymyksistä, ollen keskus-

telut kuin myöskin päätökset asiallisia ja aikakautta vastaavia.

Vuosikokouksessa 6 p:nä tammik. 1918 valittiin virkailijat kuluvalle vuodelle, puheenjohtajaksi J. Ahola, varalle V. Nyberg, kirjuriksi O. Roiha, varalle V. Nyberg, rahastonhoitajaksi J. Arvola. Lisäjäseniksi johtokuntaan J. Välimäki, J. Tuurismäki, V. Marjamäki, J. Järvenpää ja M. Kleimola.

Tähän loppuikin kuluvan vuoden toiminta melkein kokonaan, sillä nyt alkoi surullinen ja työväelle niin surullisia muistoja jättänyt veljessota.

Pääoman ja työn välinen taistelu oli muodostunut murha-aseitten tuottamaksi veriseksi sodaksi, tuottaen ainakin alussa tuskaa ja kuolemaa molemmiin puolin, kuten sodissa yleensä. Lopulta muodostui taistelu työväelle mitä raskaimmaksi häviöksi, joten työläisten oli antauduttava voittajan armoille. Syynä työläisten häviöön on pidettävä vastapuolen paremmin harjoitettua armeijaa, Saksassa kouluutettuine upseereineen, sekä pääasiallisesti Saksasta tulleet apujoukkojen avulla, kuin myöskin yhtenä haittana oli työläisarmeijassa puuttuvaa harjaantumattomuus ja kurin puute.

Sodan loputtua tuli tilanne työläisille paljon hirmuisemmaksi kuin varsinainen sota olikaan. Nyt alkoi voitettujen vangitseminen joukkomurhineen, minkälaista ei maailman historia tunne, eloon jääneet suljettiin vankileireihin ja koppeihin, taistelemaan nälkäkuoleman kanssa, missä niin monta toveria sai suorittaa nälkäkuoleman.

Kauhavan kirkonkylän työväenyhdistyksen jäsenet pääsivät verrattain vähällä tästä kauhujen ajasta, sen

jäsenistöön kuuluvia henkilöitä, ainakaan paikkakunnalla olevia, ei murhattu, eikä muutenkaan turmioon joutunut yhtäkään. Taloudellisesti ja ehkä mielipiteensäkin vuoksi työväenluokkaan kuuluvia kauhavalaisia murhattiin Seinäjoella kaksi ja nekin ehkä persoonallisen vihan vuoksi, nimittäin: puukkoseppä Vihtori Viitasalo ja räätälintyöntekijä Aarne Hahtomaa.

Vangittiin kyllä paikkakunnan työläisiäkin useampia, vaan harvoille muodostui se pitempiaikaiseksi, eikä tuomiota saanut kukaan.

Kun työväen järjestötoiminta oli silloin estetty, oli talomme koko vuoden vieraiden hallussa, palvelen työväelle vieraita ja kammottavia tarkoituksia, missä valkoisen vallan edustajat saivat hääriä mielensä mukaan. Talomme oli vankilana, missä moni työläinen sai kitua nälän, syöpäläisten ja vartijainsa kiusaamana, sekä ainainen pelko viimeisestä hetkestä mielessään.

Asiain näin ollen ei voitu pitää kokouksia eikä muutaakaan toimia, ja harvat olivat ne jotka uskalsivat työväenliikettä omakseen omistaa.

Kun talo oli saatu takaisin, pidettiin ensimmäinen kokous jouluk. 12 p:nä 1918.

Kysymyksenä oli virkailijain ehdolle asettaminen ja pykälässä mainitaan, että monien kieltäytymisien jälkeen tuli puheenjohtajaehdokkaiksi: Aukusti Koskinen, V. Marjamäki ja V. Nyberg, kirjuriehdokk. Vilho Roiha, Mandi Nuutinen ja V. Nyberg, rahastonhoitajaehdokk. J. Arvola ja J. Tuurismäki.

Toisena kysymyksenä oli J. Luoman alustama kysymys: »Millä tavalla otamme takaisin sen tappion, joka on tullut, kun olemme olleet toimimatta. Luultavasti

ei kukaan osannut pätevää keinoa ehdottaa, koska ei tehty minkäänlaista päätöstä.

Vuosikokouksessa, joka pidettiin tammik. 6 p:nä 1919, valittiin puheenjohtajaksi V. Marjamäki, varalle V. Nyberg, kirjuriksi Vilho Roiha, varalle Mandi Nuutinen ja rahastonhoitajaksi J. Arvola. Lisäjäseniksi johtokuntaan: J. Välimäki, J. Järvenpää, M. Kleimola ja Vilho Roiha.

Nyt alettiin suunnitella uuden talon kuntoon laittamista. Niinpä kokouksessa 6 p:nä tammikuuta valittiin rakennustoimikunta uuden talon lisärakennusta varten, johon toimikuntaan valittiin: J. Tuurismäki, M. Kleimola, J. Välimäki, J. Järvenpää, V. Koppala, V. Marjamäki, J. Arvola, A. Ekman, J. Ahola ja V. Nyberg; toimien sama toimikunta siihen asti kuin talo oli asuttavassa kunnossa.

Yhdistyksen viimeinen illanvietto oli Heikkilän talolla Maarianpäivänä 25 p:nä maaliskuuta 1919. Ensimmäisenä arkipäivänä alettiin taloa purkaa ja heti siirtämään nykyiselle paikalleen, ollen kevät aikainen, joten kohta oli maa lumesta vapaa, kun viimeinen kivi kuorma saatiin paikalle.

Talven aikana oli ajettu perustushiekka sekä listä honkapuita juhlasalin rakennustarpeiksi, joten rakennustyöt voitiin alkaa kun routa oli maasta lähtenyt.

Piirustukset rakennukseen oli laatineet rakennusmestarit Kallio ja Kilpi, jotka myös valvoivat rakennustöitä sivutoimenaan, toimien työnjohtajana puuseppä Jaakko Hakala. — Ei jaksettu odottaa maan sulamista, vaan rautakankien avulla alettiin perustusta kaivaa,

minkä työn suorittivat jäsenet iltatöikseen ja ilman talokkahvia.

Aina puoleenyöhön ja joka ilta pungerrettiin siksi, että perustus oli kaivettu ja jälleen hiekalla täytetty.

Nyt voitiin alkaa varsinainen rakennustyö, minkä suorittivat paikkakunnan rakennusmiehet ja ilman mitään työselkkauksia.

Vesikatto naulattiin taas kaksipäiväisillä talkoilla, joka oli 5 ja 6 p:nä syyskuuta 1919.

Talkoot olivat nyt oikein kahvitarjoiluineen, ja päivälliseksi tarjottiin maukkaat ruuat ja kotitekoinen kalja, minkä kaiken toimivat yhdistyksemme naisjäsenet. Talkoista jäi monelle hauskat muistot, mitkä jätän kuitenkin mainitsematta, koska luultavasti se kaikilla on tuoreessa muistissa.

Rakennustyöt sujuivat hyvin, että jo samana vuonna joulukuun 14 p:nä vietettiin tupaantuliais- eli uudistusjuhlaa, mikä muodostui suurimmaksi mitä yhdistys on olemassaolonsa aikana viettänyt.

Rakennus vaati paljon aineellisia varoja, joita yhdistyksellä ei ollut nimeksikään, joten kaikki oli lainattava ja lainat tehtävä yksityisten nimelle, koska rahalaitokset eivät lainanneet yhdistyksen nimelle. Auliisti antoivatkin apuaan nykyiset sekä entiset yhdistyksen jäsenet, vieläpä ulkopuolelta yhdistäkin olevat henkilöt, joten suuremmilta vaikeuksilta päästiin raha-asioissa liikkeelle.

Varsinainen yhdistystoiminta oli estynyt kun oltiin ilman huonetta. Vuoden ajalla pidettiin ainoastaan 5 yhdistyksen kokousta ja johtokunnan kokouksia oli 9. Rakennustoimikunta toimi sensijaan ahkeraan, pitämällä

kokouksia ja muuten neuvottelemalla. Etenkin osan rakennustoimikunnan jäsenten harteilla oli suuri taakka säilytetty, joista mainittakoon M. Kleimola ja Juho Arvola, viimeksimainittu rahastonhoitajana oli velvollinen huolehtimaan raha-asioista, olemattomilla rahavaroilla, palkkojen ja laskujen maksajana oli raskaassa tehtävässä tukala. Yhdistyksen puolesta pyydän hänelle lausua julkisen kiitoksen.

Samalla lausun kiitoksen kaikille, jotka tavalla tai toisella ovat rakennuksen aikana apuansa antaneet, että nyt voimme alottaa vuoden 1920 toimintamme uuden talon hauskooissa ja tilavissa suojissa. — Siihen asti kun toiminta voitiin talolla alkaa, tuli talo maksamaan noin 83,000 markkaa.

Ensimmäinen vuosikokous pidettiin uudella talolla 18 p:nä tammik. 1920. Puheenjohtajaksi valittiin M. Kleimola, kirjuriksi Niilo Lehtinen, varalle M. Marjamäki, rahastonhoitajaksi J. Arvola. Lisäjäseniksi johtokuntaan: J. Järvenpää, J. Välimäki, V. Nyberg, M. Somppi ja J. Ahola.

Vuoden varrella pidetyt kokoukset olivat pääasiassa taloudellista laatua ja tavallisten juoksevien asiain käsittelyä.

Huomattavimpia yhteiskunnallisia kysymyksiä oli toukokuun 9 p:nä pidetyssä kokouksessa, missä äänestettiin Puoluetoimikunnan ehdottamasta kysymyksestä, mistä koko maassa toimitettiin puolueäänestys, josko sosialidemokraattien eli työväen edustajain on otettava osaa hallituksen muodostamiseen, menemällä hallitukseen. Äänestäjiä oli kaikkiaan 60 jäsentä, jakautuen äänet seuraavasti: hallitukseen menon hyväksi annettiin

6 ääntä ja sitä vastaan 54, joten tässä äänestyksessä sai voiton n.s. vasemmistosuunta.

Tämä vuosi oli merkkivuosi yhdistyksen toiminta-ajalla, sillä ensimmäisen kerran riehui valtiollinen poliisi jäsenistömme keskuudessa, vangiten kolme miespuolista jäsentämme, vieden mukanaan Vaasan läänin vankilaan.

Vangitseminen oli vielä merkillinen senkin vuoksi, kun kertaakaan ei venäläisen »hirmuvallan» aikana yhdistyksen jäseniä ahdistettu, ei ainakaan vangitsemalla ketään, ja nyt omat suomalaisemme sen tekevät. Vangitut toverit olivat: yhdistyksemme silloinen vahtimestari ja Näyttämön johtaja Richard Mäkelä sekä Nuoris-osaston toimitsijat Matti Somppi ja Niilo Lehtinen. Pitkän tutkimisen jälkeen laskettiin kaksi viimeksimainittua kuitenkin vapaaksi. Mäkelän elikä tahallaan ja aiheetta, puhuen kuulustelussa niin, että tuomitsivat hänet useammaksi vuodeksi vankeuteen. Vangitseminen tapahtui 23 p:nä huhtikuuta 1920.

Kuluneena vuonna on yhdistyksen toiminta ollut virkeää, mikä onkin luonnollista, onhan talo saatu sille paikalle missä on hyvä toimintamahdollisuus, ollen liikekeskustassa. Kuukausikokouksia on ollut 10, ja pöytäkirjaan merkitty 139 pykälää. Jäseniä on ollut 203, joista täysin veronsa maksaneita 120.

Pääsymaksullisia iltamia on ollut 47. Numeroista huomaamme, että toiminta on ollut vilkasta ainakin näyttämön alalla.

Niinsanctut suuntariidat eivät ole toimintaa ainakaan tähän saakka häirinneet, mitä ikävää ilmiötä monin paikoin huomaamme, että työläisetkin ovat ruven-

neet toimintatavoista riitelemään, mitkä pitäisi kaikkialla olla samat.

Suuntariitain vuoksi oli tämän vuoden aikana Vaasan läänin Pohj. vaalipiirin piirikanslia siirretty Pietarsaaresta Kauhavalle, sijoitettuna yhdistyksen huoneisiin, ja muodostivat kauhavalaiset eli yhdistyksemme jäsenet: J. Välimäki, J. Arvola, V. Nyberg, J. Järvenpää, M. Kleimola, J. Tuurismäki ja J. Ahola silloisen piiritoimikunnan.

Kauan ei kuitenkaan hyväksytty piiritoimikunnan paikaksi Kauhavaa, koska vasemmistolaisuus oli paikakunnalla jo päässyt hyvään alkuun. Ylimääräinen piirikokous pidettiin Kauhavalla, missä puoluetoimikunnan jäsen Taavi Tainio ehdotti, että piirikanslia on vietävä pois täältä ja heti paikalla.

Ja niin päätettiinkin ja samalla valittiin uusi toimikunta, ja kanslia vietiin hiluineen kaluineen Kokkolaan.

Vuosikokouksessa tammikuun 16 p:nä 1921, valittiin erovuorossa olevat johtokunnan jäsenet uudelleen: nimittäin J. Arvola, J. Järvenpää ja V. Marjamäki, varajäseniksi J. Ahola ja Lempi Harri. Puheenjohtajaksi valittiin vuodelle 1921 V. Nyberg, varalle J. Järvenpää, kirjuriksi N. Lehtinen, hänen kieltäydyttyään J. Välimäki, varalle M. Somppi, rahastonhoitajaksi J. Arvola.

Nyt olivat Kauhavan kirkonkylän t. y:n jäsenet joutuneet siihen tilanteeseen Työväenpuolueen kahtia menon vuoksi, ettei tietty kumpaan pitäisi kuulua, siksi päätti yhdistys samassa vuosikokouksessa erota sos.-dem. puolueesta, jääden riippumattomaksi kummastakin puolueesta.

Tämän päätöksen vuoksi oli yhdistykselle laitettava uudet säännöt, mitkä laadittiinkin heti ja päätettiin ottaa käytäntöön huhtikuun alusta.

Säännöt lähetettiin Sosiaalhallitukselle registeröitäväksi, jotka kuitenkin tämän vuoden alussa pienten muodollisuuksien vuoksi hylättynä palautettiin. Puutteellisuudet korjattua, lähetettiin ne uudelleen asianomaiseen virastoon, ja ovat sillä tiellä vieläkin.

Nyt hyväksytyt säännöt tekivät muutoksen yhdistyksen toimintaan, muuttuen taloudelliseksi yhdistykseksi, minkä muodostavat osastot eikä yksityiset jäsenet kuten ennen.

Sääntöjen ensimmäisessä pykälässä sanotaan, että: »Yhdistyksen tarkoituksena on olla yhdyssiteenä Kauhavan työväen muodostamien taloudellista, valtiollista tai sivistyksellistä toimintaa harjoittavien osastojen, seurojen ja yhdistysten kesken.» Sääntöjen muutoksesta johtui, että oli valittava uusi johtokunta, johon tulivat: J. Arvola, J. Järvenpää, J. Tuurismäki, V. Nyberg, J. Välimäki, E. Järvenpää, N. Somppi, M. Somppi ja varalle J. Ahola, V. Marjamäki, E. Ekman ja O. Roiha.

Johtokunta keskuudestaan valitsi puheenjohtajaksi V. Nyberg'in, varalle J. Tuurismäki, kirjuriksi J. Välimäki, varalle E. Järvenpää. Rahastonhoitajaksi valittiin J. Arvola.

Varsinaisen yhdistyksen toiminta on kuluvana vuonna ollut pääasiassa taloudellista laatua. Valistustyö ja ammatillinen toiminta on ollut osastojen hallussa, joita on yhdistyksellä toiminut neljä, nimittäin: Nuoriso-

osasto, Metallityöläisten osasto, Sekatyöläisten osasto ja voimisteluseura »Vesa».

Yhdistyksen taiteellisesta ja samalla rahallisesta puolesta on huolehtinut Näytelmäseura, minkä johtajana on toiminut Rudolf Salonen, ja on vuoden ajalla toimeenpantu 50 iltamaa, joka saavutus on luettava näytelmäseuran ansioksi, mistä on ollut huomattavat tulot, kuin myöskin on huomattavissa edistystä näytelmätaiteen alalla.

Soittokunta on myöskin edelleen toiminut, johtajansa V. Nyberg'in johdolla, edistäen soittotaidetta jäsenistön keskuudessa.

Vuonna 1922 toimi puheenjohtajana J. Välimäki, varapuheenjohtajana M. Somppi, kirjurina N. Somppi, varalla E. Järvenpää. Rahastonhoitajana J. Arvola. Johtokunnan jäseninä: J. Järvenpää, J. Tuurismäki ja V. Nyberg, sekä varajäseninä: J. Ahola, O. Roiha ja E. Ekman.

Yhdistyksen kokouksia on vuoden ajalla pidetty 4, sekä yksi yleinen työväestön vastalausekokous: Sotaa ja taantumusta vastaan! Tähän kokoukseen saapui v.t. nimismies Olli Sarparanta poliisien kanssa, kieltäen keskustelun, mikäli se koskee työväestön vangitsemisia.

Tapaus oli ensimmäinen tämän yhdistyksen toimiajalla, että viranomaiset ovat sekaantuneet kokouksen menoa häiritsemään.

Kuluneena vuonna on yhdistyksen muodostanut viisi osastoa, nimittäin: Sosialistisen puolueen osasto, Nuorisosasto, Metalliammattiosasto, Sekatyöväen osasto sekä voimisteluseura »Vesa».

Iltaamia on toimeenpantu vuoden ajalla 37, ollen yksinomaan näytelmäkappaleita. Näyttämön johtajana on toiminut näyttelijä Armas Hattara, sekä soittokunnan johtajana Väinö Nyberg.

Vuosikokouksessa 18 p:nä helmik. 1923 valittiin virkailijat kuluvalle vuodelle. Puheenjohtajaksi J. Tuurismäki, varalle Jalmary Välimäki, kirjuriiksi Otto Ahomaa, varalle Nikolai Somppi ja rahastonhoitajaksi monivuotinen hoitaja Juho Arvola.

Kuluvan vuoden toiminnassa ei ole tapahtunut mitään erikoista, joten ei ole kertomista kuluvan vuoden toiminnasta.

Kertomuksessa on tullut mainittua jo moneen kertaan eri henkilöitten nimiä, jotka ovat toimineet johtokunnan jäseninä sekä muissa toimissa, vaan nämä eivät ole ainoat, jotka ovat yhdistyksen hyväksi työskennelleet, sillä monta tehtävää on niin laajassa ja monipuolisessa toiminnassa kuin työväenliike on. Tarvitaan toimitsijoita rahallisessa sekä taiteellisessa puolessa, mistä on huolen pitäneet näyttelijät sekä soittajat.

Näyttelijöistä voidaan mainita, mikäli muistetaan, seuraavat: Lempi Harri, Anna Nyberg, Aliina Arvola, Tyyne Ahola, Lempi Kivimäki, Lempi Santh, J. Välimäki, J. Arvola, J. Tuurismäki, E. Kivimäki, Viljo Roiha, O. Roiha, Juho ja Hilda Järvenpää, Yrjö Passi, J. Kamppinen, A. Lindblad, M. Somppi, Eemil ja Elvi Ekman, Helmi Marjamäki, Esteri Ahomaa, M. Rukkila, Eino Kankaanpää, Toivo Heinistö, Matti Kleimola, S. Salomaa, Juho Kankaanpää, K. Merikallio ja Maria Annala.

Soittajista mainittakoon: Antton Kuula soittokunnan perustaja ja pitkäaikainen johtaja, Väinö Nyberg, soittajana perustamisesta saakka, nykyään johtajana, Ville Koppala, E. Järvenpää ja J. Koppala olleet soittokunnassa kymmenisen vuotta. Lyhempiä aikoja ovat olleet: Arvi Kuula, J. Koskinen, R. Annala, K. Mäenpää, Matti Harri y.m. Nykyään toimii myöskin oppilassoittokunta, mitä johtaa Antton Kuula.

Talon nykyisellä paikalla ollessa on yhdistyksen toimesta myöskin harjoitettu kahvilaliikettä. Kahvilan isännöitsijänä toimii Vihtori Marjamäki sekä rahastonhoitajana Nikolai Somppi. Tarjoilijattarina: Impi Backman ja Elli Kankaanpää.

Yleensä voidaan sanoa, että kaikkien jäsenten apua on tällä pitkällä ajalla tarvittu, sillä niin moninaiset ovat tehtävät yhdistyksen toiminnassa, ettei juuri kenenkään kyvyt jää käyttämättä, joka vaan on tahtonut apuansa antaa.

Ehkä on monenkin ansiot jäänyt tässä luettelematta, joita kaikkia on mahdoton ainehiston puutteen vuoksi julkisuuteen saada, sillä onhan niin monet toimikunnat ja komiteat valittu, jotka kuitenkin eri osastojen nimellä ovat kulkeneet ja niin varsinaisen yhdistyksen pöytäkirjoista ovat pois jääneet.

Tämä talo, minkä kentällä ja suojissa nyt vietämme Kauhavan Työväenyhdistyksen 20-vuotista juhlaa, on todisteena, että Kauhavan työväki on ollut aikansa tassalla, eikä ole aikaa ja vaivoja säästetty, vaan kaikin työskennelty työväenaatteen innostamana, että saataisiin kunnollinen toimipaikka missä voitaisiin työskennellä työväenaatteen lopullisen päämäärän saavuttamiseksi.

Kaikki toiminta nykyisessä yhteiskunnassa ja tämän järjestelmän aikana, tarvitsee aineellisia varoja, minkä saavuttamiseksi on täytynyt uhrata paljon aikaa ja toimintatarmoa, mikä ei olekaan hukkaan mennyt tämän kahdenkymmenen vuoden aikana.

Todisteeksi otamme tähän kaksi tilinpäätöstä, vuosilta 1903 ja 1922, siis 20:n vuoden väliajalla, ensin mainittu ei kyllä ole koko vuodelta.

Vuonna 1903:

Tuloja	Smk. 15:50
Menoja	» 13:10
Jäännös	<u>Smk. 2:40</u>

Kauhavan Työväenyhdistyksen tiliasema 31 p:nä
joulukuuta 1922:

Varat:

Kiinteistöä	Smk. 90,000:—
Irtaimistoa	» 38,103:—
Osakkeita	» 1,040:—
Käteistä rahaa	» 3,756:—
	<u>Smk. 132,899:—</u>

Velat:

Velkoja luettelon muk.	Smk. 78,362:—
Omaisuus yli velkain:	» 54,537:—
	<u>Smk. 132,899:—</u>

Eikä suinkaan ole hukkaan mennyt työväen yhteiskunnallinenkaan toiminta, sillä onhan jo monilla ammattialoilla käytännössä 8-tuntinen työaika, ainakin samanlaisine palkkaetuineen kuin 12-tunnin työstä kaksikymmentä vuotta takaperin.

On saavutettu kunnallinen äänioikeus, sekä monta muuta uudistusta, muiden muassa kieltolaki, mitä asiaa on työväestön taholta niin lakkaamatta ja innolla ajettu, siksi pitäisi sen olla työväelle kunniassa pidettävä asia, sillä juuri työväki mainittua lakia kipeimmin tarvitsee, ollen väkijuomat suurimpana esteenä valistukselle ja sen kautta työväen taloudelliselle hyvinvoinnille.

Porvaristo koettaa kaikin keinoin saada kieltolain kumotuksi, ei oman juomahimonsa tyydyttämisen takia, sillä sitä se kyllä saa oman tarpeensa vaikka olisikin laki esteenä. Vaan työväen tähden on se sataava pois, sillä porvaristo hyvin tietää, että jos työväki kaikki heittää väkijuomien käytön, ja käyttää sen ajan ja varat itsensä kehittämiseen, ovat hänen aikansa luetut, sillä raitista ja valistunutta joukkoa ei saa aivan mielivaltaisesti hallita. Siksi porvaristo koettaa esimerkillään johdattaa harhaan ja paheiden tielle, ja työväki on niin raukkamaista, että apinan tavoin matkivat ja seuraavat oman turmionsa tuottajia, kiristäen hirttonuoraa oman kaulansa ympärille. Nautinto on työnantajalle nähdä, kun rahaton, kohmeloa sairastava raukka hänen porttinsa edessä työtä rukoilee. Hän ei välitä siitä, vaikka sellainen työläinen on ehkä jo kaiken työtarmonsakin menettänyt, saahan mainittujen raukkojen avulla kunnollisen ja arvonsa tuntevankin työläisen tahtonsa alle taipumaan.

Ikäväksemme täytyy huomata, että Kauhavallakin on työväen aate hunningolle menossa, sillä toimintahalu on melkein kaikilta loppunut. Täytyy kysyä onko työväen elämisen ehdot niin turvattu, ettei enää toimintaa tarvita? Vaikka niinkin olisi, on aina vaaranalaista milloin nyt saavutetutkin edut pois otetaan, sillä siihen suuntaan ollaan huomattavasti menossa.

Nuorison tehtävä on tinkimättä pitää kiinni niistä vähäisistä saavutuksista, mitä vanhempi polvi on heidän edukseen saanut ja ikäänsikin perintönä antaneet, itse mitään hyötymättä. Sillä monta elämää on jo sammunut, mitkä pitkän työpäivänsä jälkeen, iltatöikseen työskentelivät työväen aatteen innostamina, itselleen mitään palkintoa toivomatta, kun vaan nuorempi polvi saisi vähäkin paremmat päivät.

Siksi on tätäkin vähäistä perintöä vaalien hoidettava ja jälkeentulevaisten eli lastemme eduksi kymmenkertaisesti lisättävä, silloin vasta olemme me täyttäneet velvollisuutemme itseämme ja kärsivää ihmiskuntaa kohtaan.

Lopettaessamme tämän kaksikymmenvuotiskertomuksen ja alkaessamme uutta tuntematonta ajanjaksoa taivaltamaan, toivomme, että Kauhavanikin työväki heittää pois nykyisen velttouden ja entistä innokkaimmin ja kilvan toimii sen aatteen voittoon viemiseksi, joka kerran on murtava harvain vallan ja toteuttaa lausekkeen: »Vapaus, Veljeys ja Tasa-arvoisuus!»

Kauhavalla, kesäkuun 18 p:nä 1923.

**Kauhavan Työväenyhdistys r. y.
Johtokunta.**

